

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Aanbieden rapport 'Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam. Rapportage van de concretiseringsfase' (2022) en afdoening drie moties.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

20bb01254 Cultuurplan 2021-2024 en verdelingsvoorstel

Moties:

21bb16289 Digitaal Rotterdam

21bb16290 Een brede basis

21bb16293 Een goede PR voor de stadsmuseale functie

Toelichting:

Eind 2020 besloot de gemeenteraad om de subsidie aan stichting Museum Rotterdam te verlagen en een nieuwe stadsmuseale functie te gaan ontwikkelen.

Een majeure verandering werd noodzakelijk geacht: Het museum miste relevantie in de stad. De presentaties van het museum bereikten een groot deel van de Rotterdammers niet en het museum haakte te weinig in op actuele maatschappelijke en stedelijke thema's. De huisvesting in het Timmerhuis voldeed bovendien niet aan de eisen van een volwaardig museum. De ruimte was te klein en klimatologisch niet geschikt voor het tonen van een groot deel van de collectie. In het door de gemeenteraad vastgestelde Cultuurplan 2021-2024 is dit als volgt verwoord:

Rotterdam verdient een stadsmuseum dat in staat is het verhaal van de stad op een aansprekende manier te vertellen aan alle Rotterdammers en dat daar ook de mogelijkheden toe heeft. Dit is wat ons betreft het moment om gestructureerd de weg naar de toekomst in te zetten. Het huidige museum verdwijnt wat ons betreft niet, maar er wordt een tussenperiode ingelast die wordt benut voor de transitie naar een nieuwe organisatie op een nieuwe locatie met een nieuwe visie op het vertellen van het verhaal van de stad: het stadsmuseum van de toekomst.

De subsidie van Museum Rotterdam is per 2021 teruggebracht van € 3,5 mln. naar € 1,7 mln. per jaar, met als doel om de collectie te beheren en Museum 40-45 open te houden. Voor de ontwikkeling van een nieuw stadsmuseum is in de periode 2021-2024 jaarlijks € 0,5 mln. beschikbaar op de cultuurbegroting. Met deze middelen wordt voorzien in experimentele programmering door een programmeur en in een kwartiermaker die een visie en stappenplan opstelt voor het vernieuwde stadsmuseum.

Met het sluiten van Museum Rotterdam (locatie Timmerhuis) is de plek verdwenen waar de erfgoedcollectie van Gemeente Rotterdam (ca. 115.000 objecten over de geschiedenis van de stad) getoond kan worden en waar het verhaal van de stad verteld kan worden. De erfgoedcollectie ligt nu opgeslagen in het verouderde erfgoeddepot Metaalhof en is niet voor bezoekers toegankelijk. Een nieuw collectiegebouw voor de gemeentelijke collectie Rotterdam (behalve de collecties die door museum Boijmans-van Beuningen en Bibliotheek Rotterdam worden beheerd) is al in ontwikkeling en een vernieuwd stadsmuseum is nu een logische volgende stap om ervoor voor te kunnen zorgen dat de collectie op een professionele en aantrekkelijke wijze getoond kan worden. Als eigenaar van de Collectie Rotterdam hebben we de gezamenlijke ambitie en plicht om de collectie niet alleen goed te bewaren voor de komende generaties, maar deze ook te ontsluiten en toegankelijk te maken voor de huidige Rotterdammers.

De planvorming voor een nieuw stadsmuseum vindt plaats in fases:

1. verkenningfase (feb - april 2021)
2. onderzoeksfase (mei - nov 2021)
3. concretiseringsfase (dec 2021 – dec 2022)
4. realisatiefase (2023 – n.n.b.)

Eind 2021 werd als afronding van de onderzoeksfase het adviesrapport 'Ook van Jou! Het verhaal van Rotterdam' opgeleverd <https://staging.ookvanjou.nl/het-rapport/>. De titel Ook van jou! verwoordt de ambitie om tot een museum te komen waar elke Rotterdammer zich onderdeel van voelt. Het refereert aan het verhaal van de stad, de discussie erover, aan de Collectie Rotterdam én aan het toekomstige stadsmuseum. De strekking van het rapport, 'Rotterdam heeft een ambitieus stadsmuseum nodig', werd omarmd door de gemeenteraad.

Bij deze bieden wij u het nieuwe rapport '*Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam. Rapportage van de concretiseringsfase*' (bijgevoegd) aan.

Dit rapport stelt opnieuw dat juist een stad als Rotterdam - met een gelaagd en bewogen geschiedenis - een stadsmuseum verdient dat het eigen verhaal aan de wereld toont. Hierbij past de ambitie: 'doe het goed of doe het niet'. Wij hebben dit motto omarmd en hebben besloten om het rapport als uitgangspunt te nemen voor de verdere ontwikkeling van het vernieuwde stadsmuseum.

In deze brief schetsen wij u de rol en het profiel van het nieuwe museum en de stappen en besluitvorming op de korte termijn: inrichting organisatie, tijdelijke huisvesting en de experimentele programmering. Maar het vraagt ook om nadere bestudering van het

locatieonderzoek en mogelijk aanvullend locatieonderzoek met betrekking tot de permanente huisvesting op de langere termijn en de bijbehorende financiering daarvan.

Rol en profiel van het museum

Het nieuwe museum heeft een verbindende rol, het is een plek voor alle Rotterdammers. Het rapport stelt:

'In alle contacten met inwoners en organisaties werd één ding glashelder: Rotterdammers zijn trots op hun stad. Vrijwel zonder uitzondering vond men dat Rotterdam een plek verdient /.../ waar je de stad (beter) leert kennen, waar Rotterdammers zichzelf herkennen en elkaar ontmoeten./.../ Het nieuwe museum vertelt het verhaal van de stad, voedt het collectieve geheugen en maakt de veelkleurige identiteit van de stad inzichtelijk, bespreekbaar en beleefbaar voor inwoners en bezoekers. Het nieuwe stadsmuseum doet dit op een voor iedereen toegankelijke, inspirerende en tot de verbeelding sprekende manier, door verbanden te leggen tussen het heden, verleden en de toekomst van de stad.'

De rol van verbinder wordt opgepakt vanuit drie functies. Allereerst heeft het nieuwe museum een spilfunctie in het erfgoedveld. Dit uit zich onder andere als voorzitter van de in te richten erfgoedberaden, waarin erfgoedpartijen in de stad participeren, maar ook als gebouwbeheerder van het nog te realiseren nieuwe collectiegebouw en als aanbieder van erfgoededucatie, bij voorbeeld in het kader van het schoolvak burgerschap. Ten tweede ondersteunt het museum als stadsconservator andere Rotterdamse erfgoedorganisaties bij het onderzoeken en (digitaal) ontsluiten van hun collecties. Het museum is ook de plek waar belangrijke erfgoedpartijen zoals het Stadsarchief, Archeologie Rotterdam (BOOR), Afdeling Monumenten een etalage krijgen om hun content, collectie en verhalen voor een breed publiek te ontsluiten.

Met de bovenstaande functies en rollen krijgt het museum een sterkere positie in het erfgoedveld dan voorheen, en kan het verhaal van de stad meer gecoördineerd en met meer impact worden verteld. Deze belangrijke rol in het erfgoedveld is tot nu toe nergens belegd. Het nieuwe stadsmuseum heeft tot slot als stadscurator uiteraard ook ruimschoots de mogelijkheid om Collectie Rotterdam uit te breiden, te onderzoeken en op een aantrekkelijke wijze en in wisselende en vaste opstellingen tentoon te stellen.

Transitieperiode

Inrichting organisatie

De huidige stichting Museum Rotterdam zal als juridische entiteit doorgaan in het nieuwe museum. Er is echter vernieuwing nodig, beginnend bij een deels vernieuwde en uitgebreide raad van toezicht en een nieuwe directie die samen vorm kunnen geven aan de nodige transitie en de organisatie kunnen laten groeien naar de hierboven geschetste spilfunctie. Met de stichting zijn inmiddels afspraken gemaakt om deze transitie begin 2023 in gang te zetten en een interim-directeur aan te trekken. Het succesvol doorontwikkelen vanuit de huidige stichting heeft alleen kans van slagen als er op korte termijn een goede (interim)zakelijk-directeur komt die daadkrachtig durft te zijn en de huidige bedrijfscultuur weet te doorbreken, de focus van binnen naar buiten weet te verleggen en die denkt in kansen en ontwikkeling. We zullen samen met de stichting nadere afspraken maken over de profielen en de selectieprocedure van de nieuwe toe te

treden leden van de raad van toezicht en de interim-directeur, en deze afspraken vast leggen in een intentieovereenkomst.

Tijdelijke huisvesting

Het komen tot een nieuwe museumorganisatie en een nieuw museumgebouw vraagt om ontwikkeltijd. In het afgelopen 1,5 jaar is gebleken dat experimentele programmering zonder een vaste thuisbasis lastig is. De voorbereidingstijd op pop-up locaties is vaak erg kort, en er is geen natuurlijke fysieke verzamelpunt voor het te ontwikkelen stadsmuseum. De stellers van het rapport adviseren daarom om zo snel mogelijk tijdelijke huisvesting te betrekken.

Een mogelijkheid hiervoor dient zich voor aan de Wilhelminakade. Het STC-deel van de cruiseterminal is eigendom van de gemeente, beschikbaar en geschikt als tijdelijke huisvesting. Deze locatie staat leeg en zal, zoals in uw raad op 1 december j.l. besloten, deels gebruikt worden voor een walstroomvoorziening. Dit is goed te verenigen met de functie als tijdelijke huisvesting voor het stadsmuseum. Een tijdelijk museum levert huurinkomsten op voor de gemeente en vormt een goede kans te experimenteren met de nieuwe vorm/structuur van het museum. De locatie bevat 1500m² verdeeld over twee verdiepingen, is niet geklimatiseerd maar goed geïsoleerd en biedt een constante temperatuur waardoor veel mogelijk is. Voor bijzondere collectiestukken zou gebruik kunnen worden gemaakt van klimaatkasten. We hebben besloten om de tijdelijke huisvesting te betrekken bij de voorjaarsretraite.

Experimentele programmering

Onder de titel 'Ook van Jou! zijn collectiestukken in het afgelopen 1,5 jaar op onverwachte plaatsen, zoals Rotterdam C.S., getoond voor een breed publiek, met als doel Rotterdammers te informeren, betrekken en enthousiasmeren voor het stadsmuseum. Daarbij heeft de programmeur oog en aandacht gehad voor zoveel mogelijk perspectieven op het verhaal van de stad en als doel zoveel mogelijk presentatievormen te onderzoeken. In het najaar is bijvoorbeeld (een replica van) een het grote diorama van Jaap Gidding op spectaculaire wijze getoond op het dak van een van de bunkers in Hoek van Holland in het kader van 150 jaar Nieuwe Waterweg. We zijn enthousiast over de innovatieve benadering van de programmeur en kijken uit naar nieuwe presentaties in 2023.

Lange termijn

Huisvesting

Met het oog op toekomstige definitieve huisvesting zijn er twee scenario's gepresenteerd, Anker van de Stad (één centrale locatie van ca 10.000m²) en Thuishaven (ca 5.300m²).

Met medewerking van Stadsontwikkeling zijn daarnaast verschillende mogelijke locaties voor het stadsmuseum onderzocht aan de hand van criteria, zoals beschikbaarheid, bereikbaarheid, uitstraling, financiële haalbaarheid en relatie met de geschiedenis van de stad.

De keuze voor het uit te werken scenario betrekken we bij de voorjaarsretraite.

Drie moties

In het rapport wordt ook ingegaan op de drie moties die aangenomen werden in de vergadering van uw gemeenteraad op 16 december 2021. Hieronder volgt een toelichting.

- 21bb16289 Digitaal Rotterdam . Motie waarin aandacht wordt gevraagd voor de digitale mogelijkheden en daarmee samenhangende vernieuwing.

Het rapport besteedt hier ruimschoots aandacht aan en benoemt manieren waarop het nieuwe stadsmuseum verschillende digitale mogelijkheden kan inzetten, zoals online platforms, podcasts en digitale presentaties. Gelet op de transitieperiode waarin we ons nu bevinden, is het nu nog niet mogelijk om hier volledig uitvoering aan te geven. Voor de langere termijn is het wel de doelstelling om dit te realiseren.

- 21bb16290 Een brede basis .. Motie waarin het college wordt gevraagd om te onderzoeken of een kopgroep een kernrol kan krijgen in de verdere ontwikkeling van het nieuwe stadsmuseum.

Deze motie heeft zijn uitwerking gekregen in de werkvorm met erfgoedberaden. In het erfgoedberaad zijn er drie kringen. De eerste kring bestaat uit de kernpartners die medeverantwoordelijk zijn voor de vaste presentatie en die bovendien ook zelf programmeren. Hun specifieke collecties mogen niet ontbreken, omdat ze cruciale onderdelen bevatten zonder welke het Verhaal van Rotterdam niet verteld kan worden. Het Stadsarchief, Archeologie Rotterdam, afdeling Monumenten en de Stichting OVMR zijn daarom kernpartners.

De tweede kring bestaat uit instellingen met een (deels) gemeentelijke collectie of instellingen die structureel bezig zijn met het verzamelen en tonen van de geschiedenis. Deze instellingen gaan een langdurige samenwerking met het stadsmuseum aan.

De derde kring bestaat tenslotte uit wisselende instellingen en organisaties die rond specifieke onderwerpen participeren. Voor deze tijdelijke programma's wordt per onderwerp een tijdelijke werkgroep ingesteld, waarvan de samenstelling wisselt.

Afhankelijk van het thema en de eigen ambities nemen organisaties voor een bepaalde periode deel aan een werkgroep. Het stadsmuseum nodigt partijen hiertoe actief uit.

- 21bb16293 Een goede PR voor de stadsmuseale functie. Motie waarin het college wordt gevraagd om het proces van branding en marketing deskundig op te laten pakken en dit een plek te geven in het proces.

Het rapport adviseert om het stadsmuseum als een nieuw merk met een nieuwe naam te positioneren, waarbij het de Rotterdamse identiteit weerspiegelt in programmering, organisatie, bedrijfsvoering en huisvesting. In het rapport wordt ook geadviseerd om direct na aanstelling van de nieuwe RvT en directie te gaan bouwen aan een nieuwe merkidentiteit en de vertaling daarvan in een concrete branding- en marketing-communicatiestrategie. We zijn het eens met dit voornemen, maar merken op dat een zorgvuldige timing in relatie tot de organisatie- en huisvestingsontwikkeling gewenst is.

We verzoeken u om deze drie moties als afgedaan te beschouwen.

Samenvattend

Het tweede rapport 'Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam' schetst de concrete weg naar het nieuwe stadsmuseum. Een goed functionerend stadsmuseum is een basisvoorziening voor de stad en heeft een sterk verbindende functie. Het is de plek waar

de Rotterdamse identiteit wordt gevierd en gedeeld en waar het imago van de stad de nodige diepgang en nuance kan krijgen. Een stadsmuseum is er voor alle Rotterdammers en voor alle verhalen over de stad.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

De organisatorische wijzigingen bij stichting Museum Rotterdam vallen statutair onder verantwoordelijkheid van de raad van toezicht en de directeur/bestuurder. Het benoemen van nieuwe leden van de raad van toezicht is een bevoegdheid van het college, op grond van artikel in de statuten. Museum Rotterdam beheert een erfgoedcollectie (+/- 115.000 objecten) die eigendom is van Gemeente Rotterdam. Door middel van een collectiebeheersovereenkomst heeft Gemeente Rotterdam de verantwoordelijkheid voor het beheer van deze collectie belegd bij stichting Museum Rotterdam.

Wanneer besloten wordt om een nieuwe naam voor de stichting te introduceren en om een tweekoppige directie aan te stellen, zullen de statuten van de stichting gewijzigd moeten worden. De gemeente heeft geen goedkeuringsrechten t.a.v. de statutenwijziging (behalve in art 21 als het gaat om de benoeming van leden raad van toezicht). Dit is een bevoegdheid van de raad van toezicht.

Zoals in het collegeprogramma afgesproken gaan we onderzoeken hoe we de governance en betrokkenheid van de gemeente kunnen verstevigen bij instellingen die ons cultuurbezit beheren, en hoe we dit transparanter kunnen maken.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Bijlagen:

Marco van Vulpen, Gitta Luiten en Anouk Estourgie (2022), Naar een nieuw stadsmuseum voor Rotterdam. Rapportage van de concretiseringsfase.